

## Yeni Dijital Çağ The New Digital Age

Habibe AKTAY\*

Kitap İncelemesi/Book Review

Başvuru/Received: 15.12.2022; Kabul/Accepted: 10.03.2023

### ÖZ

Alvin Toffler toplumların üç aşamadan geçerek son haline evirildiğini savunmaktadır. İlk dalga tarım toplumlarını, ikinci dalga sanayi devrimini, üçüncü dalga ise bilgi (enformasyon) toplumunu işaret etmektedir (Toffler, 1996). Yeni dijital çağ, Toffler'in 1996 yılında tam anlamıyla öngöremediği endüstri 4.0 ve endüstri 5.0'ı (siber fiziksel sistemler) ifade etmektedir. Endüstri 4.0 ile teknolojik inovasyonlar üssel olarak ivme kazanmış, teknolojinin lokomotifini olan çipler ve mikro işlemciler küçülmüştür. Teknolojinin uygun maliyetlerle cebe sığır hale gelmesiyle akıllı cihaz kullanımı dünya genelinde yaygınlaşmış ve bağlantılılıkta<sup>1</sup> büyük bir artış gözlemlenmiştir. İnternet teknolojilerinin küreselleşmesiyle dünya McLuhan'ın ifade ettiği gibi küresel bir köye dönüşmüştür. Bu teknolojik devrim, birçok toplumsal harekete ön ayak olmuş, bir ülkede yaşanan değişim, dönüşüm ve isyan hareketleri diğer ülkelerde değişimin fitilini ateşlemiştir. Bu çalışmada Eric Schmidt<sup>2</sup> ve Jared Cohen<sup>3</sup> tarafından 2014 yılında kaleme alınmış olan *Yeni Dijital Çağ* isimli kitap incelenmiştir. Kitap endüstri 4.0 ve 5.0'a atıfta bulunan teknolojik inovasyonları ve bunların devletler, uluslar ve şirketler üzerindeki etkilerini toplumsal, siyasal, ekonomik ve askeri bağlamları ile incelemektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Yeni Dijital Çağ, Dijitalleşme, İletişimin Geleceği, Endüstri 4.0

### ABSTRACT

Alvin Toffler states that societies evolve into their final form by going through three stages The New Digital Age refers to industry 4.0 and industry 5.0 (cyber-physical systems), which Toffler could not fully foresee in 1996. With Industry 4.0, technological innovations have accelerated exponentially. Therefore, chips and microprocessors, which are the engines of technology, have shrunk. As a result of the technology becoming pocketable at affordable costs, the use of smart devices has become widespread around the world and a great increase in connectivity has been observed. With the globalization of internet technologies, the world has turned into a global village, as McLuhan stated. This technological revolution has pioneered many social movements, and the change, transformation and rebellion movements in one country have ignited the wick of change in other countries. In this study, the book called *The New Digital Age*, written by Eric Schmidt and Jared Cohen in 2014, was examined. The book examines technological innovations referring to industry 4.0 and 5.0 and their impact on states, nations and companies in their social, political, economic and military contexts.

**Keywords:** New Digital Age, Digitalization, Future of Communication, Industry 4.0

\* Işık Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Araştırma Görevlisi, Yıldız Teknik Üniversitesi Örgütsel Davranış Programı Doktorantı, **ORCID:** 0000-0002-2917-6187.

<sup>1</sup> İnternete bağlanma, internete bağlı olma.

<sup>2</sup> Google Yönetim Kurulu Başkanı, ABD Bilim ve Teknoloji Danışmanları Konseyi üyesi.

<sup>3</sup> Google Ideas Yöneticisi ve Dış ilişkiler Konseyi Kıdemli Üyesi, Ulusal Kontrterörizm Merkezi Danışma Kurulu üyesi.

### **1. Yeni Dijital Çağ Kitabının Özeti**

Yeni Dijital Çağ kitabı “Gelecekte Biz”, “Kimlik, Vatandaşlık ve Haberciliğin Geleceği”, “Devletlerin Geleceği”, “Devrimin Geleceği”, “Terörizmin Geleceği”, “Çatışma Çarpışma ve Mücadelenin Geleceği”, “Yeniden İnşanın Geleceği” ve “Sonuç” olmak üzere sekiz bölümden oluşmaktadır.

Kitap teknolojik inovasyonların ve endüstriyel devrimlerin tarihsel arka planını özetleyerek başlamaktadır. Sonrasında, gelecekte geliştirilmesi beklenen teknolojilere değinmektedir. Yürürken telefonu şarj eden giysiler, e-postaları sesli okuyan araçlar, bellek protezleri ve çipler, sürücüsüz araçlar gibi teknolojiler tanıtılmakta ve bunların yaşamı kolaylaştırma işlevi vurgulanmaktadır. Bu teknolojilerden bellek protezleri ve çiplerinin geliştirilmesi çalışmalarına başlandığı ve yakın gelecekte kullanıma sunulacağı öngörülmektedir. İnsanların bellek protezleri ve çipleriyle bilişsel kapasitelerini artırabileceği iddia edilmekte ve bunun pozitif sonuçlarına çeşitli açılardan değinilmektedir.

Kitap bağlantılılıkla birlikte artan sanal nüfusun demokratik süreçlere katılımının nasıl olacağı üzerine fikir yürüterek devam etmektedir. Bu bölümde bireylerin sansür mekanizması olmadan kendi içeriklerini oluşturmalarıyla birlikte ortaya çıkan sorunları, ifade özgürlüğü ve nefret söylemi ikilemi ekseninde irdelemektedir.

Kitapta, bağlantılılığın küresel çapta büyük bir ivme göstermesiyle, bir haberin yayılma hızının, o haberin doğrulanma hızından yüksek olacağı vurgulanmaktadır. Dünyanın büyük bir kısmının içerik üreticisi olduğu bu çağdan; bireylerin kendi medya kanallarını inşa edeceği, devletlerin sansür mekanizmaları kurmak için iş birliği yaptığı ve devletlerin basın kuruluşlarıyla iş birlikleri yapacakları çağa geçişin kaçınılmaz olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca eserde ana akım medyanın/geleneksel medyanın eski işlevinin bu sebeplerden ötürü yok olma tehlikesi yaşayacağı, ancak ana akım medyanın internette dolaşımda olan haberleri doğrulama işlevinde bulunabileceği ifade edilmektedir.

Kitapta sanal nüfusun artmasıyla devletlerin ve kurumların veri güvenliğini sağlamalarının elzem olduğu ifade edilmekte, devletlerin aynı zamanda şeffaf olmaları gerektiğinin altı çizilmektedir. Devletlerin hesap verilebilir ve şeffaf olmayan operasyonlarının basına sızabileceği ve bu sızıntıların dünya çapında yankı uyandırabileceği Julian Assenge’in öncülük ettiği “Wikileaks Sızıntıları” ile örneklendirilmektedir. Assenge’in ABD hükümetinin sınır ötesi operasyonlarına ait belgeleri sızdırarak, dünya üzerinde mahremiyet ve veri güvenliği

tartışmalarının başlamasına ön ayak olması anlatılmakta ve sonrasında ABD'nin Wikileaks belgelerini yasaklamasının ve sansürlemesinin büyük tartışmalara neden olduğu ifade edilmektedir.

Verinin dolaşım özgürlüğü ve veri güvenliği sorunlarının artmasına paralel olarak, devletlerin internet üzerinde baskı kurabilecekleri geçmişte uygulanan sansür örnekleriyle açıklanmaya çalışılmıştır. Kitapta, vatandaşların devletlerin sansür, haber alma ve iletişimi kesme tehdidine karşı başa çıkma stratejileri kullanabilecekleri ifade edilmektedir. Bireylerin ve şirketlerin devlet politikasına karşı nasıl bir strateji izleyeceklerinin bu noktada önemli olduğu vurgusu yapılmaktadır.

Kitapta internetin tümünden yasaklandığı ülkeler ile internetin filtrelenip sadece belli içeriklerin erişime açık olduğu devletlerin var olduğuna dikkat çekilmektedir. Baskıcı ve otoriter devletlere karşı ayakta kalabilmenin yolunun da örgütlenme ve gelecek teknolojileri kullanma olacağı vurgulanmaktadır. Türkiye'nin YouTube erişimini engellemesi, Çin'in sosyal ağlara erişimi engelleyip kendi izin verdiği sosyal ağları kullanıma açması, Kuzey Kore'nin interneti tümünden yasaklaması, Mısır'ın ayaklanmalar sırasında telekomünikasyon sistemlerinin etkinliğini sonlandırması, Arap Baharı sırasında tüm şebekelere erişimin yasaklanması, ABD'nin Wikileaks belgelerini yasaklaması ve sansürlemesi... kısacası devletlerin fiziksel dünya yasalarını sanal dünyaya taşıma dürtüsünün en demokratik devletten en otoriter devlete kadar var olduğu iddia edilmektedir. Sansür ve filtreleme konusu mahremiyet ve güvenlik ikilemi ekseninde değerlendirilmektedir.

Kitapta siber saldırıların, dijital provokasyonların ve yeni kod savaşlarının devletlerin ve kurumların en hassas verilerini nasıl etkileyeceği üzerinde durulmaktadır. Küresel saldırıların milletlerin, hükümetlerin ve şirketlerin geleceğine olan etkisi tartışılmaktadır. Stuxnet ve Falame virüsleriyle yapılan siber saldırıların fiziksel dünyadaki karşılıkları ve zararları gösterilmeye çalışılmaktadır.

Kitapta bağlantılılığın artmasının küresel terörizmi körükleyebileceği; sanal devletlerin ve şirketlerin, terörist organizasyonların oluşumlarına katkıda bulunabileceği ifade edilmektedir. Eserde her örgütün kendi karşıt örgütünü de yaratacağı ifade edilmekte, küresel düzeyde silahlanmanın ve siber saldırı eğitimlerinin öneminin artacağı vurgulanmaktadır.

Eser, Arap Baharı'nın başlangıcını ve yayılma hızını bağlantılılıkla ilişkilendirmektedir. Toplumsal hareketlerin eskisi gibi uzun vadede düşünsel sürece ihtiyaç duymadan yapılabileceği çeşitli örneklerle gösterilmektedir.

“Yeniden İnşanın Geleceği” isimli bölümde ABD’nin işgal ettiği ve yönetim boşluğunun olduğu ülkelere telekomünikasyon şirketlerinin nasıl yerleştikleri ve vergi ödemedi nasıl kâr ederek halkı bağlantılı hale getirdikleri anlatılmaktadır. Burada telekomünikasyonun öneminin altı çizilmekte, savaş sonrası yeniden inşa da hem şirketlerin kârının hem de halkın veriye ulaşımının elzemliğine dikkat çekilmektedir. Kitapta doğal afetler sırasında telekomünikasyonun önemine değinilmekte, örnek olarak Haiti’de yaşanan felaket sonrasında telekomünikasyonunun örgütlenmede ve yeniden inşa da oynadığı rolün büyüklüğüne dikkat çekilmek istenmektedir. Bu bölümde çeşitli örneklerle telekomünikasyonun toplumsal inşa da ki yeri ve önemi vurgulanmaya çalışılmaktadır.

Dijital güvenlik konusunda ABD’nin diğer ülkelerden daha istikrarlı adımlar attığı, kitap boyunca vurgulanmakta olup, savaş sanatının teknolojiyle perçinleneceği ütopyik bir gelecek tasviri yapılmaktadır. Bu tasvirde robot askerler, insansız savunma araçları, kitleleri harekete geçiren telekomünikasyon yayılımı, hayatı kolaylaştıran inovasyonlar yer almaktadır.

## **2. Kitabın Argümanları ve Önemli Noktaları**

Yeni Dijital Çağ, işletmelerin, örgütlerin, bireylerin, devletlerin, çetelerin, kartellerin kısacası dünya üzerindeki örgütlenmiş, bir amaç etrafında toplanmış tüm toplulukların; ulusal ve küresel değişimlerden nasıl etkilendiklerini tarihsel bağlamıyla veren bir kitap olması bakımından önemlidir.<sup>4</sup>

Kitapta siber saldırıların sadece sanal olmadığı, toplumların hayatını etkileyebileceği vurgulanmaktadır. Kitap boyunca siber saldırıların basit bir istihbarattan daha fazlası anlamına geldiği ifade edilmekte, bu saldırıların mahiyeti ve fiziksel dünyadaki karşılıkları örneklerle açıklanmaktadır. Bu saldırıların bir ülkenin nükleer tesislerini imha etme, füzelerini ateşleme, ülkelerin savaşa girmelerine sebep olma, bir ülkenin barajlarını, elektrik santrallerini hedef alma, itfaiye ve diğer acil yardım sistemlerini bloke etme, bankalardaki paraları çalarak ülkeleri batırma gibi birçok eylemi barındırabileceği ifade edilmektedir. Farkındalık yaratılmaya çalışılan bu nokta siber güvenlik ve karşı önlem açısından büyük önem arz etmektedir.

<sup>4</sup> Yazarlar, Google’ın imkânlarını kullanarak devrimde, rejim değişikliklerinde, siyasi çekişmelerde, toplumsal ve siyasi hareketlerde, toplumsal hareketin/isyânın bastırılmasında, toplumsal değişim ve dönüşüm vb. tarihsel olaylarda büyük etkisi olan kişilerle (Henry Kissinger, Paul Kagame, Mohd Najib Abdul Razza, Felipe Calderon, El Velid bin Talal, Şefik Pervez Kayani, Şevket Aziz, Julian Assange, Sukhbaatar Batbold, Carlos Slim Helu, Hamadi Jebali, Regina Dugan, Andy Rubin, Craig Mundie, Vittorio Colao, Peter Singer, Meir Dagan, Prakash Shukla, Bruno Ferrai) birebir görüşme yapmışlardır. Dolayısıyla birinci elden neden sonuç, etki tepki dinamiklerini anlamak açısından kitap çok büyük önem arz etmektedir.

Ülkelerdeki rejimlerin ve diktatörlüklerin değişmesinde bağlantılılığın hazırlık için gereken süreyi kısalttığı ve devrimin başlangıcında katalizör rol oynadığı ifade edilmektedir. Bu noktada herhangi bir bireyin bir sosyal platform aracılığıyla örgütlenmeyi kısa sürede başlatabileceği örneklerle anlatılmaktadır. Devrimler söz konusu ise, dönüşümcü liderlerin varlığına ve devrimci fikirlerin içselleştirilmesi için uzun sürelere ihtiyaç duyulduğu ifade edilmektedir. Toplumsal hareketlerde örgütlenme için gereken hazırlık süresinin çok kısa olması ve bu sebeple devrimci fikirlerin içselleştirilmemesi dolayısıyla, kitap yeni dijital çağın, örgütlenme ve iletişim üzerinde pozitif etkileri olmasına rağmen, devrimin niteliği üzerinde tam anlamıyla kuvvetli bir etkisinin olmayacağını savunmaktadır. Kitaba göre, hız ile içselleştirme arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Kitabın bu argümanında haklılık payı olması kuvvetle muhtemeldir. İnternet teknolojilerinin bağlantılılığı artırması, devrimler için yeterli olamamakta, saman alevi gibi çabuk sönen toplumsal hareketlerin oluşumuna olanak vermektedir. Günümüzde sosyal ağlar aracılığıyla yayılan ve infial yaratan olayların etkisi bile kısa sürede azalmakta ve yok olmakta; gündem hızla değişmektedir. Dolayısıyla kitabın bu argümanı düşündürücüdür.

Kitapta verinin ne kadarının özgür dolaşımında olacağı, hangi verinin sızdırılacağına kimin karar vereceği gibi soruların yakın gelecekte çok daha önemli olacağı ifade edilmektedir. Bu sorulara ilave olarak kitap, veri dolaşımının serbestlik ölçüsünün ne olacağını sorgulamakta ve bunu garantiye alacak ya da sansürleyecek uluslararası yasaların ne olacağı konusunu tartışmaya açmaktadır. Verinin özgür dolaşımını destekleyen ülkelerin bile ulusal güvenlik meselelerinde ya da şirketlerin çıkarlarına ters düşen durumlarda verinin dolaşımını sınırlayabileceği örneklerle anlatılmaktadır. Kitapta, ayrıca devletlerin ve hükümetlerin sansür uygulamasının verinin dolaşımını bir süre sonra engellemeye yetmeyeceği iddia edilmektedir. Ayrıca yakın gelecekte ülkelerin bir araya gelip uluslararası bir sansür mekanizması kurarak güvenliklerini sağlayabilecekleri ifade edilmekte ve önerilmektedir. Ülkeler üstü bir sansür sistemi olasılığı düşünmeye değer bir konu olabilir.

Kitap karşıt kavramları ve olası senaryoları birlikte vererek düşünce ufku genişletmeye çalışmaktadır. Bu da kitabın en önemli noktalarından biridir.

Kitapta Norveç'in mahremiyet için çıkardığı yasalara değinilmekte; benzer yasaların diğer ülkelerde de yapılması için, kamuoyu baskısının oluşturulması şiddetle savunulmakta ve önerilmektedir.

### **3. Kitabın Güçlü ve Zayıf Yönleri**

Kitap boyunca birçok konu gündeme getirilmekle birlikte verilen mesajlarla okuyuculara yeni bir perspektif kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bu kitabın güçlü yanlarından biridir.

Kitap boyunca ABD yanlı bir politika güdülmektedir. ABD'nin teknolojiyi diğer ulusların selameti ve esenliği için kullanacağı vurgulanmaktadır. ABD'nin en temel amacının dünyayı güvenli bir yer haline getirmek ve terörist yapılanmaları önlemek olduğu sıklıkla ifade edilmektedir. ABD'nin ulusötesi askeri operasyonları ve teknolojiyi kullanarak diğer devletleri gözetlemesi gibi konular güvenlik dolayısıyla meşru bir zemine oturtulmaya çalışılmaktadır. Bu kitabın zayıf yönlerinden biridir.

Kitapta sansür ve veri dolaşımının özgürlük sınırı tartışılmakta, verinin ne kadar dolaşımda olacağı mahremiyet, ulusal güvenlik, şeffaflık perspektifiyle değerlendirilmektedir. Verinin dolaşımının kısıtlanmasının yeni dijital çağda zor olacağı, bu sebeple ülkelerin ulusal güvenlik söz konusu olduğunda bazı sansür ve filtrelemelerin meşrulaştırılabileceği ifade edilmektedir.

Kitap boyunca ABD'nin uyguladığı erişim engelleri ve sansürler ulusal güvenlik zemininde meşrulaştırılırken, aynı savunma diğer ülkeler söz konusuyken yapılmamaktadır. Diğer ülkelerin uygulamış olduğu sansür, filtreleme ve erişim engelleri totaliterlikle ilişkilendirilmektedir. Kitapta sansür ve filtreleme yapan Rusya, Çin, İran ve Türkiye totaliter olarak değerlendirilirken, ABD'nin Wikileaks sızıntıları ulusal güvenliğin tehdit altında olması olarak lanse edilmektedir.

Kitapta incelenen vakalarda anlatımda kullanılan dilin niteliği de değişmektedir. İran'ın nükleer tesislerine yapılan siber saldırıların fiziksel sonuçları, nötr bir dille ele alınırken; ABD'ye yapılan siber saldırılar ve sonuçları negatif bir dille ve felaket senaryosuyla aktarılmaktadır. Bu kitabın en zayıf ve rahatsız edici yönlerinden biridir.

Kitap konuları teknolojik determinizm perspektifinde ele almaktadır. Teknoloji toplumsal değişim ve dönüşümlerin en önemli nedeni ve belirleyicisi olarak gösterilmektedir. Teknolojinin yanı sıra ülkeleri etkileyen ekonomik, siyasal, politik, sosyolojik diğer faktörlere çok fazla değinilmemekte, bu faktörlerin etkisi göz ardı edilmektedir.

Kitapta geçmişte olduğu gibi gelecekte de insanların devletlere, devletlerin de teknolojiye teslim olacakları savunulmaktadır. Eserde bir devletin bağımsızlığı o devletin teknolojik araçlara hâkimiyetiyle ilişkilendirilmektedir. Devletlerin bağımsızlığı, salt teknolojik araçların

hâkimiyetini elde tutmakla açıklanamayacak kadar karmaşık ve stratejik bir konudur. Bu da kitabın kör noktalarından biridir.

“*Terörizmin Geleceği*” adlı bölümde “*Kalpleri ve Beyinleri Kazanma Savaşı Online Ortama Kayıyor*” başlığı altında suçluların, çete üyelerinin ve terörist yapılanmada yakalananların rehabilite edilmesi ve silahsızlandırılması için silahın akıllı telefon ile takas edilmesi önerilmektedir. Kitapta verilen bu öneri indirgemeci bir mahiyete sahip olsa da haklılık payı taşımaktadır. Bunu şu şekilde açıklayabiliriz: Bu öneride medyanın ideolojik bir aygıt olarak kullanılmak istenmesi medyanın gücüyle anlaşılabilir hale gelmektedir. Ayrıca akıllı telefonların bireyleri pasifize ettiği, bağımlılık yarattığı, düşünme ve harekete geçme dürtülerine ket vurduğu yapılan bazı çalışmalarla desteklenmiş durumdadır (Karadağ, 2019; Tarhan & Nurmedov, 2011). Marcuse’ye göre teknoloji ve onun aygıtları başka güçler tarafından yönetilmekte, kitlelerin ne düşünecekleri bu aygıtlar aracılığıyla dikte edilmektedir. Medya totaliter rejimler tarafından kontrol edilmekte olup kültür endüstrisi bağlamında kamusal alanda tek boyutlu bireyler üretilmesine katkıda bulunmaktadır (Yengin, 2014). Bu yaklaşımlara ilave olarak medya güçlü devlet olan ABD tarafından hem çeteleri ve terörist organizasyonları izlemek hem de kültür endüstrisiyle hegemonik alan oluşturmak adına sürekli olarak yönlendirilmektedir. İnsan doğasının haz odaklı olması ve alınan hazzın beyindeki dopamin merkezlerini uyarmasıyla bireyin hazzı tekrarlamak gayesinde olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla akıllı telefonların beyin dopamin merkezi üzerinde etkisinin olduğu, bağımlılık yarattığı bilinmektedir (Tarhan & Nurmedov, 2011; Karadağ, 2019; Yengin, 2014). Akıllı telefonlar ile silahların takasıyla bireyin saldırganlık dürtülerinin törpülenmiş olacağı düşünülmüş olabilir. İnsan doğasının haz odaklı olduğu ve davranışlarını belirleyen gücün de bu hazzı aramak olduğu Huxley’in distopyasında da görülmektedir (Huxley, 2013). Dolayısıyla incelediğimiz Yeni Dijital Çağ isimli bu kitapta savunulan “bireyleri teknoloji ile pasifize etme” fikri tamamen olmasa da kısmen haklılık payı taşımaktadır.

Kitapta birçok bölümde teknolojik araçların insan yaşamını kolaylaştıracağı inancı hâkim olmakla beraber, bu araçların bilişsel kapasiteyi artırarak psikolojik iyi oluşa hizmet edeceği savunulmaktadır. Kitapta savunulan bu görüş tartışmaya açıktır. Çünkü insanın psikolojik iyi oluşunu etkileyen sosyolojik, psikolojik, siyasal ve ekonomik birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler kitapta göz ardı edilmektedir. Teknolojik cihaz ve aparatların, bireylerin psikolojik iyi oluşları üzerine etkisine dair halihazırda yapılmış herhangi bir araştırmaya kitapta yer verilmemektedir. Dolayısıyla bu iyimser tavır bir inançtan öteye geçmemektedir.

Kitapta savaşların gelecekte büyük bir oranda sanal/siber ortama kayacağı düşünülmektedir. Fiziksel olarak da insanlar yerine robotların kullanılacağı öngörülmektedir. Bunun da savaş karşıtı sesleri susturacağı iddia edilmektedir. Yazarlara göre savaş karşıtlığının en büyük gerekçesi can kayıplarının olmasıdır. Yazarlarca savaşlarda robot askerlerin kullanılmasının savaşları insanileştireceği savunulmaktadır. Siber saldırılarla bir ülkenin yenilgiye uğratılmasının savaş karşıtlarını rahatsız etmeyeceği iddia edilmektedir. Savaş karşıtlığının birçok nedeni vardır. Can kayıplarının yaşanması bunlardan sadece biridir. Bu görüş, savaşların siyasal, ekonomik, psikolojik ve toplumsal sonuçlarını yok sayan bir indirgemeci görüştür.

#### **4. Sonuç**

Kitap teknolojik inovasyonları çeşitli açılardan değerlendirmekte ve okuyuculara yeni perspektifler kazandırmaya çalışmaktadır. Kitap teknolojik determinizm yaklaşımını temel alarak aşağıdaki sorulara yanıt aramaktadır:

- 1) Veri güvenliği ve şeffaflık
- 2) Demokratik süreçlere katılım: Teknoloji demokratik katılımı ve diktatörlükleri nasıl etkileyecek?
- 3) Verinin özgür dolaşımı ve ulusal güvenlik: Verinin özgür dolaşımı devletlerin sansür ve filtreleme mekanizmalarını nasıl etkileyecek? Devletler bir araya gelip yeni bir ortak sansür yasası oluşturacaklar mı?
- 4) Teknolojinin terörizm üzerindeki etkisi
- 5) Sivil toplum mu devletler mi daha güçlü olacak?
- 6) Gelecekte savaşlar, siyaset ve devrim nasıl olacak?
- 7) Gelecek teknolojileri toplumları nasıl etkileyecek?
- 8) Teknoloji toplumsal rolleri ve toplumsal tabakaları nasıl etkileyecek?
- 9) İnternet teknolojileri siber saldırıların artmasına sebep olacak mı?
- 10) Haberlerin yayılım hızı ve doğrulanması, dezenformasyon, misenformasyon

Kitabın temel argümanları ve sorguladığı konuları baz alarak üzerinde düşünebilir ve aşağıdaki soruları bizler de sorabiliriz:

Teknoloji bizim için tam olarak ne anlam ifade ediyor ve neyi değiştirme gücüne sahip? Teknolojiyi yaşamımızı kolaylaştırmak için nasıl kullanabiliriz? Asıl soru, biz bu yeni dijital



çağın neresinde olacağız ve oraya gelmek için neler yapmamız ve kendimizi hangi konularda yenilememiz gerekiyor? Teknoloji ABD'nin, Cesur Yeni Büyük Amerika Birleşik Devletleri olmasına ön ayak mı olacak yoksa tüm ulusların selameti için kullanılabilir mi? ABD, Irak ve Afganistan'a götürdüğü barış ve demokrasiyi teknolojik gücü arkasına alarak tüm gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelere götürecektir mi?

### **Kaynakça**

- Huxley, Aldous (2013). *Cesur Yeni Dünya*. İstanbul: İthaki.
- Karadağ, Gökmen H. (2019). *Dijital Hastalıklar*. İstanbul: Der Yayınları.
- Lokke, Eirik. (2018). *Mahremiyet: Dijital Toplumda Özel Hayat*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Schmidt, Eric ve Cohen, Jared (2014). *Yeni Dijital Çağ: İnsanların, Ulusların ve İş Dünyasının Geleceğini Yeni Baştan Şekillendirmek*. İstanbul: Optimist Yayınları.
- Tarhan, Nevzat ve Nurmedov, Serdar (2011). *Bağımlılık: Sanal veya Gerçek Bağımlılıkla Başa Çıkma*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Toffler, Alvin (1996). *Üçüncü Dalga*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Yengin, Deniz (2014). *Yeni Medya ve Dokunmatik Toplum*. İstanbul: Derin Yayınları.